

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В.І. Ладика

_____ 2023 року

ПРОГРАМА

вступного випробування
для вступників на навчання за освітньою програмою
зі спеціальності **081 Право**
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

Програма вступного екзамену зі спеціальності **081 Право** на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, - 2022. – 31 с.

Укладачі:

- Арістова І.В.* – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права;
- Ясинок М.М.* – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правосуддя та філософії;
- Клочко А.М.* – доктор юридичних наук, професор;
- Курило М.П.* – доктор юридичних наук, професор;
- Кравченко І.О.* – доктор юридичних наук, доцент;
- Роговенко О.В.* – кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету.

Зміст

Пояснювальна записка

Зміст програми

Питання до екзамену

Норми і критерії оцінювання відповідей на екзамені

Рекомендована література

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму вступного випробування до аспірантури зі спеціальності 081 Право розроблено в обсязі програми рівня вищої освіти магістра з даної спеціальності та призначено особам, які здобули вищу освіту за ступенем магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста), які мають достатній рівень теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетенцій для продукування нових ідей.

Мета вступного іспиту полягає у визначенні глибини теоретичної та методичної підготовки здобувача, його наукового і культурного світогляду, здатності самостійно займатися науково-дослідницькою діяльністю, оволодіння освітньо-науковою програмою підготовки здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії, а також проведення наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення.

Для успішного складання вступного випробування здобувачу необхідно продемонструвати розуміння ключових проблем та сучасний стан розвитку права, що існують у галузі екологічного, земельного, конституційного, адміністративного, цивільного права та процесу, а також уміння виділяти проблематику в обраній галузі дослідження.

Здобувач повинен продемонструвати здатність викласти ключові проблеми з питань, запропонованих у білеті, вміння довести їх актуальність, проаналізувати різні точки зору з цих питань та аргументацію їхніх прихильників, сформулювати й обґрунтувати гіпотезу і хід її доведення; вміння використовувати науковий підхід до розв'язання практичних проблем правозастосування

Головною вимогою щодо рівня теоретичної підготовки здобувачів є ґрунтовне знання ними основного понятійно-категоріального апарату юриспруденції, провідних концепцій праворозуміння, усвідомлення ролі і значення правничої науки в їхній майбутній професійній і науковій діяльності, а також знання фактів, термінології, структур, принципів, закономірностей, методів і засобів правової науки.

Вступник до аспірантури повинен також продемонструвати здатність аналізувати проблему з різних точок зору, показати знання правових явищ та процесів, діапазон володіння вміннями й навичками операційного рівня, методичну грамотність, зокрема сформованість конструктивно-планувальних, проектувальних, комунікативно-навчальних і дослідницьких умінь.

Рівень знань, умінь і навичок вступників до аспірантури оцінюється балами відповідно до критеріїв оцінювання.

Зміст програми

МОДУЛЬ 1. ЕКОЛОГІЧНЕ ТА ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

Поняття і система екологічного права

Поняття екологічного права як галузі права України. Місце екологічного права в правовій системі України. Предмет еколого-правового регулювання. Поняття екологічних відносин та їх різновиди. Метод еколого-правового регулювання. Принципи екологічного права України: поняття, значення та система. Система екологічного права України.

Право власності на природні об'єкти та природні ресурси. Право природокористування

Поняття права власності на природні ресурси, його особливості порівняно з загальним цивільно-правовим поняттям. Зміст права власності на природні ресурси. Специфіка права володіння природними ресурсами. Право користування. Обмежений характер права розпорядження природними ресурсами. Суб'єкти права власності на природні ресурси. Підстави та порядок виникнення права власності на природні ресурси. Припинення права власності на природні ресурси. Форми охорони права власності на природні ресурси. Поняття та загальна характеристика права природокористування.

Правові умови управління та контролю в екологічній сфері

Загальна характеристика управління у сфері використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища. Система та повноваження органів державного управління у сфері охорони довкілля. Функції управління у сфері використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища.

Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства

Поняття юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства. Екологічне правопорушення як підстава юридичної відповідальності: поняття та види. Види відповідальності за порушення екологічного законодавства. Майнова відповідальність за екологічні правопорушення.

Правове регулювання використання та охорони земель

Земля як об'єкт земельних відносин. Специфіка землі як основного елемента природного комплексу. Право власності на землю. Постійне землекористування. Оренда землі як специфічна форма землекористування. Підстави виникнення і припинення права землекористування. Правова охорона земель

Правовий режим використання, відтворення й охорони лісів і рослинного світу

Загальна характеристика права користування рослинним світом. Поняття рослинного світу. Право власності та право користування рослинним світом. Правова охорона рослинного світу. Правове регулювання лісових відносин.

Правовий режим використання, відновлення та охорони вод

Загальна характеристика права водокористування. Поняття “води”, “водний об’єкт”, “водні ресурси”. Об’єкти права водокористування. Суб’єкти права водокористування. Види права водокористування. Правове регулювання оренди водних об’єктів. Підстави припинення права водокористування. Поняття та зміст правової охорони вод.

Правовий режим використання та охорони надр

Основні поняття гірничого законодавства. Загальна характеристика права користування надрами. Об’єкти права користування надрами. Категорії корисних копалин. Особливості об’єктів права користування надрами. Суб’єкти права користування надрами. Відповідальність за порушення законодавства України про надра.

Правовий режим використання, відтворення та охорони тваринного світу.

Об’єкти права використання тваринного світу. Суб’єкти права використання тваринного світу, їх види. Власники об’єктів тваринного світу та користувачі. Правове регулювання мисливства. Правова охорона тваринного світу.

Правовий режим земель природно-заповідного фонду.

Поняття і правова класифікація територій та об’єктів природного заповідного фонду. Загальна характеристика права користування природно-заповідним фондом. Особливості охорони природно-заповідного фонду.

Правовий режим охорони і використання атмосферного повітря.

Атмосферне повітря як об’єкт правового регулювання охорони і використання. Право користування атмосферним повітрям та його особливості. Правові заходи з охорони атмосферного повітря.

Правовий режим сільськогосподарських земель.

Загальна характеристика правового режиму земель в Україні (поняття правового режиму земель, цільове призначення та функціональне використання земель, поділ земель на категорії). Поняття юридичні ознаки, види та функціональне використання сільськогосподарських земель як об’єкта земельних правовідносин. Право власності на сільськогосподарські землі. Права на користування сільськогосподарськими землями.

Правовий режим земель сіл, селищ, міст.

Поняття, склад та функціональне використання земель сіл, селищ, міст. Особливості здійснення права власності на землі сіл, селищ, міст. Особливості здійснення прав на користування землями в межах сіл, селищ, міст. Особливості правової охорони земель сіл, селищ, міст.

Правовий режим земель спеціального несільськогосподарського використання.

Поняття, види та функціональне використання земель спеціального несільськогосподарського призначення. Землі промисловості: поняття, склад, функціональне використання та особливості здійснення прав, використання та охорони. Землі транспорту: поняття, склад, функціональне використання та особливості здійснення прав, використання та охорони. Землі зв’язку: поняття,

склад, функціональне використання та особливості здійснення прав, використання та охорони Землі енергетики: поняття, склад, функціональне використання та особливості здійснення прав, використання та охорони Землі оборони: поняття, склад, функціональне використання та особливості здійснення прав, використання та охорони

МОДУЛЬ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Вступ до сучасного українського конституціоналізму

Конституціоналізм - політико-правова система держави і суспільства. Принципи сучасного українського конституціоналізму.

Конституційне право як фундаментальна галузь національної системи права

Поняття та предмет конституційного права як галузі права. Особливості методу конституційного регулювання. Функції конституційного права. Структуроутворююча роль конституційного права в правовій системі України на сучасному етапі політичного та правового реформування в країні.

Система конституційного права України

Поняття системи конституційного права та її складові елементи. Поняття норми конституційного права. Особливості та структура конституційно-правових норм. Критерії класифікації та види конституційно-правових норм. Інститути конституційного права: поняття, критерії класифікації та види.

Джерела конституційного права. Конституція України

Поняття й склад джерел конституційного права. Поняття конституції. Роль (функції) конституції. Конституція України: структура, юридичні властивості, основні соціально-правові пріоритети, загальна характеристика. Порядок прийняття і внесення змін до Конституції України. Поняття й функції правової охорони Конституції. Суб'єкти правової охорони Конституції. Поняття та види конституційного контролю.

Конституційно-правові відносини

Поняття й особливості конституційно-правових відносин. Склад конституційно-правових відносин. Суб'єкти конституційно-правових відносин: загальна характеристика та класифікація. Об'єкти конституційних правовідносин. Зміст конституційних правовідносин. Юридичні факти в конституційному праві.

Конституційно-правова відповідальність

Поняття, особливості та функції конституційно-правової відповідальності. Підстави конституційно-правової відповідальності. Поняття й склад конституційних правопорушень. Суб'єкт правопорушень за конституційним правом. Санкції за конституційним правом України.

Конституційний лад України

Поняття і зміст конституційного ладу: теоретичний аспект. Принципи конституційного ладу України. Основи конституційного ладу в системі Конституції України (гуманістичні, політичні, соціально-економічні, національно-культурні та екологічні).

Конституційні основи народовладдя

Поняття і сутність народовладдя. Пряма (безпосередня) та представницька демократія. Поняття, конституційно-правова регламентація та види референдумів в Україні. Порядок призначення, організації і проведення референдумів в Україні. Виборче право і виборча система: поняття та принципи. Правове регулювання і порядок формування представницьких органів держави і місцевого самоврядування в Україні. Вибори Президента України. Вибори народних депутатів України. Місцеві вибори.

Конституційні основи громадянського суспільства та його основні інститути

Поняття громадянського суспільства. Структура і принципи самоорганізації громадянського суспільства. Конституційні основи формування і розвитку громадянського суспільства в Україні. Поняття і види громадських об'єднань. Порядок створення громадських об'єднань. Припинення діяльності громадських об'єднань. Конституційно-правовий статус політичних партій. Порядок створення політичних партій. Принципи діяльності політичних партій. Припинення діяльності політичних партій.

Конституційно-правовий статус людини та громадянина в Україні

Правовий статус людини і громадянина як інститут конституційного права. Принципи конституційно-правового статусу людини і громадянина. Поняття і юридична природа конституційних прав і свобод людини і громадянина. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина. Співвідношення індивідуальних і колективних прав. Конституційні обов'язки людини і громадянина. Гарантії здійснення прав і свобод людини і громадянина в Україні. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правове становище людини і громадянина.

Громадянські (правові) стани особистості

Поняття і принципи громадянства України. Набуття громадянства України. Припинення громадянства України. Поняття та основи конституційно-правового статусу іноземців. Права, свободи та обов'язки іноземців. Режими проживання іноземних громадян. Особи без громадянства: поняття й особливості конституційно-правового статусу. Поняття й особливості конституційно-правового статусу біженця. Умови і порядок набуття та втрати статусу біженця. Права та обов'язки біженця. Особливості конституційно-правового статусу осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Особливості конституційно-правового статусу закордонних українців.

Державний лад України

Поняття державного ладу України. Державний лад і форма держави: поняття й співвідношення. Принципи державного ладу України: загальна характеристика. Суверенітет держави. Україна - суверенна і незалежна держава. Україна - демократична, правова держава. Україна - соціальна держава. Республіканська форма правління в Україні. Зміст і практична реалізація принципу поділу державної влади в Україні.

Державний устрій України

Державна територія: поняття й склад. Державний кордон: поняття, види, порядок встановлення, режими. Поняття і принципи державного устрою.

Державно-правові (юридичні) ознаки України як унітарної держави. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим. Адміністративно-територіальний устрій України. Порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України (утворення, реорганізація або ліквідація адміністративно-територіальної одиниці; найменування або перейменування; зміна меж адміністративно-територіальної одиниці)

Система органів державної влади України

Конституційно-правова природа державної влади: поняття, завдання та функції. Поняття органу держави, його ознаки та конституційний статус. Класифікація (види) органів державної влади. Принципи організації і діяльності органів державної влади в Україні.

Законодавча влада в Україні

Законодавча влада в Україні. Український парламентаризм: генеза становлення і сучасний етап розвитку. Конституційна природа парламенту – Верховної Ради України. Конституційний склад і структура Верховної Ради України. Принципи діяльності Верховної Ради України. Функції і повноваження Верховної Ради України. Парламентські процедури: законодавча, установча, процедура здійснення парламентського контролю. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Конституційно-правовий статус народного депутата України і правові гарантії його діяльності. Природа депутатського мандата. Підстави дострокового припинення повноважень народного депутата України.

Президент України

Інститут президентства в Україні: історія становлення й сучасний етап розвитку. Роль та місце Президента України в системі органів державної влади. Конституційно-правовий статус Президента України. Порядок вступу на пост Президента України. Повноваження Президента України. Акти Президента України. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони. Допоміжні, консультативні та інші органи і служби при Президентові України

Виконавча влада в Україні

Поняття виконавчої влади та її місце в механізмі державної влади. Система органів виконавчої влади в Україні. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України: порядок формування, склад і компетенція. Акти Кабінету Міністрів України. Прем'єр-міністр України: порядок призначення, повноваження. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади: порядок формування, принципи діяльності, структура, основні завдання, повноваження, акти. Конституційно-правовий статус і система органів виконавчої влади на місцях. Місцеві державні адміністрації: правова природа, порядок формування, структура, принципи діяльності, компетенція, акти.

Судова влада. Прокуратура України

Судова влада: поняття, склад і принципи функціонування. Судова система України. Система судів загальної юрисдикції. Конституційні принципи судочинства. Здійснення правосуддя у формах конституційного, цивільного, кримінального та адміністративного судочинства. Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя. Конституційно-правовий статус суддів. Конституційно-

правовий статус прокуратури України. Функції і повноваження прокуратури України.

Конституційна юстиція в Україні

Поняття конституційної юстиції. Становлення і розвиток конституційної юстиції в Україні. Правова природа Конституційного Суду України. Функції і повноваження Конституційного Суду України. Склад і порядок формування Конституційного Суду України. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України. Принципи конституційного судочинства. Суб'єкти і форми звернення до Конституційного Суду України. Поняття й характеристика стадій конституційного судочинства. Процесуальні строки. Поняття і правова природа актів Конституційного Суду України. Види, порядок прийняття та виконання актів Конституційного Суду України. Правові позиції Конституційного Суду України: поняття і значення.

Місьцеве самоврядування в Україні

Поняття і принципи місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування в Україні: загальна характеристика її елементів. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Способи формування органів місцевого самоврядування. Відносини органів місцевого самоврядування з центральними органами державної влади. Конституційні принципи та види взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади. Конституційно-правовий статус депутата місцевої ради і правові гарантії його діяльності.

МОДУЛЬ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Цивільне право в системі права України.

Цивільне право як галузь приватного права. Предмет цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання. Принципи цивільного права. Система цивільного права.

Джерела цивільного права України.

Загальна характеристика джерел цивільного права. Цивільне законодавство України: поняття і структура. Дія актів цивільного законодавства в часі, просторі та за колом суб'єктів. Акти цивільного законодавства і договір. Звичай як джерело цивільного права. Звичаї ділового обороту. Аналогія в цивільному праві. Судова практика та її роль в удосконаленні, тлумаченні та застосуванні норм цивільного права.

Фізичні особи.

Поняття фізичної особи як суб'єкта цивільних правовідносин. Іноземні громадяни та особи без громадянства як суб'єкти цивільних правовідносин. Ім'я фізичної особи. Місце проживання фізичної особи. Цивільна правоздатність фізичної особи. Цивільна дієздатність: поняття, види. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою.

Юридичні особи.

Поняття та ознаки юридичної особи. Види та організаційно-правові форми юридичних осіб. Створення юридичної особи. Установчі документи юридичних

осіб. Цивільна право- і дієздатність юридичної особи. Органи юридичної особи. Філії і представництва юридичної особи. Припинення юридичної особи. Господарські товариства як юридичні особи. Кооперативи як юридичні особи.

Об'єкти цивільних прав.

Поняття об'єктів цивільних прав та їх оборотоздатність. Речі як об'єкти цивільних прав: поняття, класифікація. Гроші як об'єкти цивільних прав. Валютні цінності. Майно, майнові права. Підприємство як єдиний майновий комплекс. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.

Правочини.

Поняття та види юридичних фактів в цивільному праві. Юридичні склади. Правочин: поняття та ознаки. Види правочинів. Умови дійсності правочину. Форма правочину. Недійсні правочини, їх правова природа і види. Загальні правові наслідки недійсності правочину. Недійсність частини правочину. Недійсні правочини з вадами змісту. Недійсні правочини з вадами форми. Недійсні правочини з вадами суб'єктного складу. Недійсні правочини з вадами волі. Фіктивні та удавані правочини.

Представництво.

Поняття та види представництва в цивільному праві. Суб'єкти представництва. Повноваження представника. Правові наслідки перевищення повноважень представником. Довіреність: поняття, види. Форма довіреності. Зміст довіреності. Припинення представництва за довіреністю.

Строки і терміни. Позовна давність.

Поняття та види цивільно-правових строків і термінів. Способи визначення строків і термінів. Порядок обчислення строків. Поняття та види позовної давності. Початок перебігу позовної давності. Зупинення і переривання перебігу позовної давності. Правові наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Особисті немайнові права фізичної особи.

Поняття та ознаки особистих немайнових прав фізичної особи. Класифікація особистих немайнових прав в цивільному праві. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Захист особистих немайнових прав.

Загальна характеристика права власності як основного речового права.

Поняття та ознаки речових прав. Види речових прав. Поняття власності і права власності. Зміст права власності. Об'єкти та суб'єкти права власності. Здійснення права власності. Межі здійснення права власності. Обов'язки власника. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

Набуття та припинення права власності.

Підстави (способи) набуття права власності: поняття, види. Набуття права власності на новостворену річ. Переробка (специфікація). Набуття права власності на прирощення, які приносить річ. Привласнення загальнодоступних дарів природи. Набуття права власності на безхазяйну річ. Знахідка. Бездоглядна домашня тварина. Скарб. Набуття права власності за давністю володіння нею

(набувальна давність). Набуття права власності за договором. Момент виникнення права власності у набувача за договором. Інші похідні способи набуття права власності. Загальна характеристика підстав (способів) припинення права власності. Відчуження речі як підстава припинення права власності. Відмова власника від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке не може їй належати. Викуп пам'ятки історії та культури. Викуп земельної ділянки у зв'язку із суспільною необхідністю. Націоналізація, конфіскація і реквізиція як підстави припинення права власності. Інші підстави припинення права власності.

Право спільної власності.

Поняття та види права спільної власності. Право спільної часткової власності: поняття, суб'єкти, підстави виникнення. Визначення часток у праві спільної часткової власності. Здійснення права спільної часткової власності. Право переважної купівлі частки у праві спільної часткової власності. Припинення права спільної часткової власності. Право спільної сумісної власності: поняття, суб'єкти, підстави виникнення. Здійснення права спільної сумісної власності. Припинення права спільної сумісної власності.

Захист права власності.

Поняття захисту права власності. Підстави для захисту права власності. Поняття та види способів захисту права власності. Віндикація як спосіб захисту права власності. Межі віндикації. Розрахунки при віндикації. Негаторний позов. Визнання права власності. Інші способи захисту права власності.

Речові права на чуже майно.

Загальна характеристика речових прав на чуже майно. Володіння. Право користування чужим майном (сервітут). Право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право забудови земельної ділянки (суперфіцій).

Право інтелектуальної власності: загальні положення.

Поняття та джерела права інтелектуальної власності. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення та зміст прав інтелектуальної власності. Особливості правового режиму службових об'єктів права інтелектуальної власності та об'єктів, створених за замовленням. Захист права інтелектуальної власності.

Авторське право і суміжні права.

Поняття та об'єкти авторського права. Суб'єкти авторського права. Співавторство. Виникнення суб'єктивних авторських прав. Особисті немайнові права автора. Майнові авторські права. Випадки вільного використання творів. Строки чинності майнових авторських прав. Суміжні права, їх об'єкти, суб'єкти, виникнення і зміст.

Патентне право.

Патентне право та його джерела. Об'єкти патентного права. Суб'єкти патентних прав. Патент як форма охорони прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Особисті немайнові права винахідника (автора промислового зразка). Майнові права, що впливають з патенту. Дії, що не визнаються порушенням прав володільця патенту. Припинення дії патенту та визнання його недійсним.

Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

Загальна характеристика правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Комерційне (фірмове) найменування. Торговельна марка (знак для товарів і послуг): поняття, об'єкти, умови надання правової охорони. Суб'єкти та підстави набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку. Зміст права інтелектуальної власності на торговельну марку. Припинення чинності свідоцтва та визнання його недійсним. Географічне зазначення як об'єкт права інтелектуальної власності.

Зобов'язання та його виконання.

Поняття та елементи зобов'язання. Види зобов'язань. Підстави виникнення зобов'язань. Сторони і треті особи у зобов'язанні. Множинність сторін, її види. Заміна сторін у зобов'язанні. Поняття та загальні принципи виконання зобов'язань. Суб'єкти виконання зобов'язання. Строк (термін) виконання зобов'язання. Місце виконання зобов'язання. Спосіб виконання зобов'язання. Підтвердження виконання зобов'язання.

Забезпечення виконання зобов'язань.

Загальна характеристика видів (способів) забезпечення виконання зобов'язань, їх ознаки, види. Форма правочину щодо забезпечення виконання зобов'язання. Неустойка як вид забезпечення виконання зобов'язань. Поручка і гарантія як види забезпечення виконання зобов'язання. Завдаток: поняття, функції. Співвідношення з авансом. Правові наслідки порушення зобов'язання, забезпеченого завдатком. Застава: поняття, види, підстави виникнення. Предмет застави. Суб'єкти заставних правовідносин. Договір застави, його зміст та форма. Звернення стягнення на заставлене майно. Притримання як вид забезпечення виконання зобов'язання.

Припинення зобов'язань.

Загальна характеристика підстав (способів) припинення зобов'язань. Припинення зобов'язання належним його виконанням. Передання відступного. Припинення зобов'язання шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог. Припинення зобов'язання за домовленістю сторін. Новація. Прощення боргу. Неможливість виконання як підстава припинення зобов'язання. Збіг кредитора і боржника в одній особі. Смерть фізичної особи, ліквідація юридичної особи – сторони у зобов'язанні та їх вплив на динаміку зобов'язального правовідношення.

Відповідальність за порушення зобов'язань.

Порушення зобов'язання та його правові наслідки. Поняття цивільно-правової відповідальності та її види. Форми відповідальності за порушення зобов'язання. Відшкодування збитків. Сплата неустойки. Співвідношення збитків і неустойки. Умови цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язання. Випадок і непереборна сила, їх правове значення.

Загальні положення про договір.

Поняття договору в цивільному праві. Свобода договору та її межі. Види договорів. Зміст договору. Типові і примірні договори. Укладення договору. Підстави та правові наслідки зміни і розірвання договору.

Договір купівлі-продажу: загальні положення.

Поняття та ознаки договору купівлі-продажу, його значення в сучасних умовах, сфера застосування та джерела правового регулювання. Сторони в договорі купівлі-продажу. Право продажу речі. Форма договору купівлі-продажу. Зміст договору купівлі-продажу. Предмет договору. Ціна в договорі купівлі-продажу. Права та обов'язки покупця і продавця у разі пред'явлення третьою особою позову про витребування купленого товару. Права та обов'язки продавця. Правові наслідки порушення продавцем своїх зобов'язань. Права та обов'язки покупця. Правові наслідки порушення покупцем своїх зобов'язань.

Окремі різновиди договору купівлі-продажу.

Договір роздрібної купівлі-продажу. Договір поставки. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. Договір міни (бартеру).

Договір дарування.

Договір дарування: поняття, ознаки, сфера застосування. Сторони в договорі. Предмет договору дарування. Форма договору. Обов'язки дарувальника. Відмова від договору дарування. Розірвання договору дарування. Пожертва як різновид дарування

Договори ренти і довічного утримання (догляду).

Договір ренти: поняття, ознаки. Сторони в договорі ренти. Форма договору. Зміст договору ренти. Передання майна під виплату ренти. Форма і розмір ренти, строк її виплати. Забезпечення виплати ренти. Припинення договору ренти. Договір довічного утримання: поняття, ознаки. Сторони у договорі. Форма договору довічного утримання (догляду). Зміст договору. Обов'язки набувача за договором. Забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду). Припинення договору довічного утримання (догляду).

Договір найму (оренди).

Договір найму (оренди): поняття, ознаки, сфера застосування та джерела правового регулювання. Сторони в договорі. Форма договору найму (оренди). Предмет договору найму (оренди). Плата за користування майном. Строк договору найму (оренди). Права і обов'язки сторін за договором найму (оренди). Ремонт орендованої речі. Правові наслідки поліпшень орендованого майна. Припинення договору найму (оренди). Договір прокату. Договір оренди земельної ділянки. Договір найму (оренди) будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Договір фінансового лізингу.

Договір найму (оренди) житла. Договір позички.

Договір найму житла: поняття, ознаки, джерела правового регулювання. Сторони у договорі. Особи, які постійно проживають з наймачем, порядок їх вселення і правовий статус. Тимчасові мешканці. Предмет договору найму житла. Плата за користування житлом. Строк договору найму житла. Права та обов'язки сторін за договором найму житла. Припинення договору найму житла. Договір позички: поняття, ознаки, сфера застосування. Сторони у договорі. Форма договору позички. Права та обов'язки сторін за договором. Припинення договору позички.

Договір підряду.

Договір підряду: поняття, ознаки, сфера застосування, джерела правового регулювання. Сторони в договорі підряду. Система генерального підряду. Предмет договору підряду. Ціна в договорі підряду. Кошторис. Права та обов'язки сторін за договором підряду. Ризики підрядника. Правові наслідки порушення сторонами зобов'язань за договором підряду. Договір побутового підряду. Договір будівельного підряду. Договір підряду на проектні та пошукові роботи.

Договори у сфері транспортних послуг.

Загальна характеристика договорів про надання послуг. Поняття та види перевезень, джерела їх правового регулювання. Договір перевезення вантажу: поняття, ознаки. Сторони в договорі. Укладення договору перевезення вантажу. Перевізні документи. Довгострокові договори. Права та обов'язки сторін за договором. Відповідальність за порушення договору перевезення вантажу. Договір перевезення пасажирів і багажу: поняття, ознаки. Сторони у договорі. Укладення договору. Проїзні документи. Права, обов'язки та відповідальність сторін за договором перевезення пасажирів і багажу. Договір транспортного експедирування.

Договір зберігання.

Договір зберігання: поняття, ознаки, сфера застосування, джерела правового регулювання. Сторони в договорі зберігання. Професійний зберігач. Форма договору зберігання. Зміст договору зберігання. Права та обов'язки сторін, порядок їх виконання. Відповідальність зберігача за втрату (нестачу) чи пошкодження речі. Особливості відповідальності професійного зберігача. Зберігання на товарному складі. Спеціальні види зберігання.

Договір страхування.

Поняття страхування та джерела його правового регулювання. Види і форми страхування. Страховик, страхувальник, застрахована особа, вигодонабувач. Договір страхування: поняття, ознаки. Форма договору. Страхове свідоцтво (поліс, сертифікат). Істотні умови договору страхування. Права і обов'язки сторін за договором страхування. Відмова від здійснення страхової виплати. Припинення договору страхування. Недійсність договору страхування.

Договори доручення, комісії та управління майном.

Договір доручення: поняття, ознаки, сфера застосування. Сторони у договорі. Зміст договору доручення. Права та обов'язки сторін, їх зміст та порядок виконання. Припинення договору доручення. Договір комісії: поняття, ознаки, сфера застосування. Сторони у договорі. Зміст договору комісії. Права та обов'язки сторін, їх зміст та порядок виконання. Припинення договору комісії. Поняття та ознаки договору управління майном. Джерела правового регулювання. Сторони у договорі. Форма договору управління майном. Зміст договору управління майном. Права та обов'язки сторін за договором. Припинення договору управління майном.

Договір позики. Кредитний договір.

Поняття та ознаки договору позики. Сторони у договорі. Форма договору позики. Зміст договору позики. Обов'язки позичальника та правові наслідки їх порушення. Оспорювання позики. Поняття, ознаки та види кредитних договорів.

Джерела правового регулювання. Сторони кредитного договору. Порядок укладення та форма кредитного договору. Зміст кредитного договору. Забезпечення виконання кредитних зобов'язань. Іпотечне кредитування в Україні. Відповідальність сторін за кредитним договором.

Договір банківського рахунка. Договір банківського вкладу.

Поняття та види банківських рахунків. Поняття та ознаки договору банківського рахунка. Сторони договірних зобов'язань по відкриттю та обслуговуванню рахунків. Порядок відкриття рахунка та укладення договору банківського рахунка. Зміст договору банківського рахунка. Кредитування рахунка. Підстави та черговість списання грошових коштів з рахунка. Обмеження права розпорядження рахунком. Припинення договору банківського рахунка. Відповідальність сторін за договором. Банківська таємниця. Поняття та види договорів банківського вкладу (депозиту). Сторони договору банківського вкладу (депозиту). Порядок укладення та форма договору банківського вкладу. Ощадні сертифікати. Зміст договору банківського вкладу. Зміна та розірвання договору банківського вкладу. Відповідальність банку.

Договір факторингу.

Поняття та ознаки договору факторингу. Види факторингу. Сторони договору факторингу. Порядок укладення та форма договору факторингу. Зміст договору факторингу. Відповідальність сторін.

Договори у сфері інтелектуальної власності.

Загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності, їх види, вимоги до форми. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності: поняття, види. Ліцензійний договір. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір комерційної концесії (франчайзингу).

Договір про спільну діяльність.

Договір про спільну діяльність: поняття, ознаки, сфера застосування, джерела правового регулювання. Сторони в договорі про спільну діяльність. Форма договору. Зміст договору. Поняття договору простого товариства. Вклади учасників простого товариства. Правовий режим спільного майна. Порядок ведення спільних справ учасників простого товариства. Розподіл між учасниками прибутків, спільних витрат і збитків. Припинення договору простого товариства.

Недоговірні зобов'язання з односторонніх правомірних дій. Кондикційні зобов'язання.

Недоговірні зобов'язання, їх особливості та види. Зобов'язання із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. Зобов'язання із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Зобов'язання із рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання із набуття чи збереження майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання).

Зобов'язання із відшкодування шкоди.

Поняття та елементи зобов'язання із відшкодування шкоди. Підстава та умови виникнення зобов'язання із відшкодування шкоди. Способи відшкодування

шкоди, завданої майну потерпілого. Урахування вини потерпілого та матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоду при вирішенні питання про відшкодування шкоди. Відшкодування шкоди, завданої при здійсненні особою права на самозахист та у стані крайньої необхідності. Відшкодування шкоди, завданої працівником. Відшкодування шкоди, завданої органами публічної влади, їх службовими чи посадовими особами. Особливості відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури чи суду. Відшкодування шкоди, завданої малолітньою, неповнолітньою, недієздатною, обмежено дієздатною особою. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Зобов'язання із відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт чи послуг.

Поняття та види спадкування.

Поняття спадкування. Спадщина, її склад. Об'єкти, які не входять до складу спадщини. Підстави для відкриття спадщини. Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Усунення від права на спадкування. Поняття заповіту. Види заповітів. Право на заповіт, його суб'єкти та особливості здійснення. Свобода заповіту та її межі. Право на обов'язкову частку у спадщині, його суб'єкти. Зміст заповіту. Заповідальний відказ. Покладення на спадкоємця інших обов'язків. Форма заповіту. Посвідчення заповіту при свідках. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Недійсність заповіту. Умови спадкування за законом. Черговість спадкування за законом, зміна такої черговості. Черги спадкоємців за законом. Спадкування утриманцями. Спадкування за правом представлення.

Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину.

Загальний порядок прийняття спадщини. Особливості прийняття спадщини окремими категоріями спадкоємців. Строки для прийняття спадщини та правові наслідки їх пропуску. Право на відмову від прийняття спадщини, порядок його реалізації, правові наслідки. Перехід права на прийняття спадщини (спадкова трансмісія). Відумерлість спадщини. Поділ та перерозподіл спадщини між спадкоємцями. Задоволення спадкоємцями вимог кредиторів спадкодавця. Свідоцтво про право на спадщину та порядок його одержання. Внесення змін до свідоцтва про право на спадщину. Визнання свідоцтва недійсним.

МОДУЛЬ 4. ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Поняття судової влади і правосуддя в цивільних справах. Цивільне процесуальне право як галузь права України.

Поняття судової влади і правосуддя в цивільних справах. Цивільне судочинство. Форми захисту цивільних прав. Поняття цивільного процесуального права та його значення. Місце цивільного процесуального права в правовій системі України.

Джерела цивільного процесуального права. Цивільний процес в іноземних державах.

Принципи цивільного процесуального права.

Поняття принципів і їх процесуальне значення. Система принципів і їх класифікація. Принципи, які закріплені Конституцією України. Принципи, закріплені законодавством про судочинство. Система принципів цивільного процесу іноземних держав.

Цивільні процесуальні відносини.

Поняття цивільних процесуальних правовідносин. Підстави і передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин. Зміст цивільних процесуальних відносин. Об'єкти цивільних процесуальних правовідносин.

Цивільна юрисдикція.

Предметна та суб'єктна юрисдикція. Справи, що відносяться до юрисдикції загальних судів. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог. Право сторін на передачу спору на розгляд третейського суду. Право сторін на передачу спору на розгляд іноземного суду.

Інстанційна юрисдикція. Суд першої інстанції. Суд апеляційної інстанції. Суд касаційної інстанції. Територіальна юрисдикція (підсудність). Підсудність справ, у яких однією зі сторін є суд або суддя. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача. Підсудність справ за вибором позивача. Підсудність справ за участю громадян України, якщо обидві сторони проживають за її межами. Виключна підсудність. Передача справи з одного суду до іншого.

Склад суду. Відводи. Учасники судового процесу.

Склад суду. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Недопустимість повторної участі судді в розгляді справи. Підстави для відводу (самовідводу) секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача. Порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу.

Особи, які беруть участь у справі. Поняття сторін у цивільному процесі, їх процесуальні права та обов'язки. Процесуальна співучасть. Треті особи у цивільному процесі, їх правовий статус. Процесуальне правонаступництво. Інші учасники цивільного процесу.

Представництво в суді.

Поняття і значення процесуального представництва. Види процесуального представництва. Законні представники. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Повноваження представника. Документи, що посвідчують повноваження представника.

Процесуальні строки. Судові витрати.

Поняття, значення і види процесуальних строків. Порядок обчислення процесуальних строків, початок і закінчення процесуальних строків. Наслідки пропущення строків, їх поновлення та продовження.

Поняття та види судових витрат та їх значення. Судовий збір. Витрати, пов'язані із розглядом справи в суді. Розподіл та відшкодування понесених витрат у справі.

Доказування та докази в цивільному процесі.

Поняття, мета та етапи доказування у цивільному процесі. Поняття і види доказів. Належність і допустимість доказів. Достовірність та достатність доказів. Обов'язок доказування і подання доказів. Підстави звільнення від доказування.

Класифікація доказів. Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників. Показання свідка. Письмові докази. Речові докази. Електронні докази. Висновок експерта. Висновок експерта у галузі права. Судові доручення щодо збирання доказів. Забезпечення доказів.

Позов в цивільному процесі. Провадження у справі до розгляду справи по суті.

Поняття і сутність позовного провадження. Поняття позову, його елементи. Види позовів. Письмові заяви учасників справи.

Правила пред'явлення позову. Форма і зміст позовної заяви. Об'єднання і роз'єднання позовів. Мирова угода. Зміна позову. Відмова від позову. Визнання позову. Забезпечення позову.

Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви. Відкриття провадження у справі його правові наслідки. Порядок проведення підготовчого провадження. Врегулювання спору за участю судді.

Судові виклики і повідомлення.

Розгляд справи про суті.

Завдання та строки розгляду справи по суті.

Значення та види стадій розгляду справи по суті. Судове засідання.

Відкриття розгляду справи по суті. З'ясування обставин справи та дослідження доказів. Судові дебати та ухвалення рішення. Фіксування судового процесу.

Зупинення і закриття провадження у справі. Строки, на які зупиняється провадження у справі. Поновлення провадження у справі. Підстави закриття провадження у справі. Наслідки закриття провадження у справі.

Залишення позову без розгляду.

Судові рішення.

Поняття і види судових рішень. Порядок ухвалення судових рішень. Законність і обґрунтованість судового рішення. Питання, які вирішує суд під час ухвалення рішення. Зміст ухвали та рішення суду. Окрема ухвала суду. Проголошення рішення суду. виправлення описок та арифметичних помилок у судовому рішенні. Додаткове рішення суду. Роз'яснення рішення суду. Вручення судового рішення. Набрання рішенням законної сили.

Розгляд справ у порядку спрощеного провадження. Заочний розгляд справи.

Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження. Особливості подання заяв по суті справи у спрощеному позовному провадженні. Особливості розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження.

Умови та порядок проведення заочного розгляду справи. Форма і зміст заочного рішення. Повідомлення про заочне рішення.

Порядок і строк подання заяви про перегляд заочного рішення. Форма і зміст заяви про перегляд заочного рішення. Порядок розгляду заяви про перегляд

заочного рішення. Скасування та оскарження заочного рішення. Законна сила заочного рішення.

Наказне провадження.

Поняття і значення наказного провадження. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ. Форма і зміст заяви про видачу судового наказу. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу. Підстави для відмови у видачі судового наказу. Зміст судового наказу. Надіслання боржникові копії судового наказу.

Форма і зміст заяви про скасування судового наказу та строки її подання. Скасування судового наказу. Набрання судовим наказом законної сили.

Окреме провадження.

Загальна характеристика окремого провадження в цивільному судочинстві.

Особливості розгляд судом деяких категорій справ окремого провадження. Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності. Розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою. Розгляд судом справ про усиновлення. Розгляд судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення. Розгляд судом справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі. Розгляд судом справ про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність. Розгляд судом справ про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку. Розгляд судом справ про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу. Розгляд судом справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису.

Перегляд судових рішень.

Суть і значення апеляційного оскарження рішення суду. Право апеляційного оскарження рішень та порядок його реалізації. Строк на апеляційне оскарження. Форма і зміст апеляційної скарги. Процесуальний порядок розгляду апеляційної скарги. Відкриття апеляційного провадження. Апеляційний розгляд. Повноваження суду апеляційної інстанції. Рішення суду апеляційної інстанції.

Суть і значення касаційного оскарження судових рішень. Право на касаційне оскарження судових рішень, умови і порядок його реалізації. Строк на касаційне оскарження. Форма і зміст касаційної скарги. Процесуальний порядок розгляду справ судами касаційної інстанції. Відкриття касаційного провадження. Касаційний розгляд. Рішення судів касаційної інстанції.

Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Розгляд заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб). Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Негайне виконання судових рішень. Звернення судових рішень до виконання. Відстрочення й розстрочення виконання. Зміна чи встановлення способу та порядку виконання.

Зупинення виконання судового рішення. Поворот виконання рішення, постанови.

Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Визнання та виконання рішень іноземних судів. Судові доручення про надання правничої допомоги.

Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню.

Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

Звернення суду України із судовим дорученням про надання правничої допомоги до іноземного суду. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

Відновлення втраченого судового провадження.

Право на звернення до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження.

Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.

МОДУЛЬ 5. ЗАКОНОДАВСТВО ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

Адміністративне правопорушення і адміністративна відповідальність. Відмежування адміністративного правопорушення від кримінального правопорушення. Правова допомога в адміністративних справах.

Адміністративне стягнення, його види. Накладення адміністративного стягнення. Строки накладення адміністративного стягнення.

Адміністративна юрисдикція. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення. Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Поняття провадження у справах про адміністративне правопорушення та його стадії.

Протокол про адміністративне правопорушення. Робота з протоколом про адміністративне правопорушення при наданні правової допомоги.

Адміністративне затримання. Органи, які правомочні його здійснювати. Строки затримання. Відмежування від адміністративного арешту та затримання і арешту за кримінальним процесуальним законодавством. Застосування примусу та вогнепальної зброї при затриманнях. Закон України «Про національну поліцію». Ведення адвокатом справ, пов'язаних з адміністративним затриманням.

Особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів уповноваженими органами.

Розгляд справ про адміністративне правопорушення. Особи, які беруть участь у провадженні в справах про адміністративне правопорушення. Участь адвоката у таких справах.

Постанова в справі про адміністративне правопорушення, її оскарження, роль у цьому адвоката. Судова практика.

Судовий розгляд адміністративної справи. Судові рішення, порядок і строки їх оскарження. Перегляд судових рішень Верховним Судом України та за нововиявленими обставинами. Виконання судових рішень в адміністративних справах. Робота адвоката на цих стадіях адміністративного процесу. Судова практика.

III. Питання для вступних іспитів до аспірантури зі спеціальності 081 Право на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

МОДУЛЬ 1. ЕКОЛОГІЧНЕ ТА ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

1. Правова природа, поняття та види гарантій екологічних прав громадян.
2. Поняття та особливості змісту права власності на природні ресурси.
3. Поняття та елементи правового режиму природних ресурсів в Україні.
4. Система органів державного контролю у сфері охорони довкілля.
5. Поняття та юридичне значення нормування та стандартизації у галузі екології.
6. Юридична відповідальність як специфічний стан екологічних правовідносин.
7. Правові форми та види використання територій та об'єктів природно заповідного фонду
8. Суверенні права і юрисдикція держави щодо охорони і використання ресурсів виключної (морської) економічної зони.
9. Сучасний період розвитку земельного законодавства України.
10. Правові засади проведення оцінки земель.
11. Загальна характеристика та правові форми плати за землю.
12. Виникнення та посвідчення прав на земельну ділянку.
13. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.
14. Особливості права постійного землекористування.
15. Особливості спадкування земельних ділянок.

МОДУЛЬ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

1. Повноваження Конституційного Суду України. Форми звернення до Конституційного Суду України. Проведення в справах у Конституційному Суді України.
2. Судова система згідно з Конституцією України. Основні засади судочинства. Правовідносини, на які поширюється юрисдикція судів.
3. Конституційне право на оскарження до суду рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, посадових та службових осіб.
4. Громадянство України. Набуття та втрата громадянства. Нормативно-правові акти, що регулюють ці питання.

5. Державний устрій України. Формування парламенту, уряду, органів місцевого самоврядування. Президент України, його обрання. Повноваження Президента України.
6. Конституційні права людини і громадянина. Механізм реалізації цих прав. Захист прав людини і громадянина.
7. Акти Кабінету Міністрів України, порядок їх прийняття та набрання ними чинності. Формування Кабінету Міністрів України, його повноваження.
8. Повноваження Прокуратури України відповідно до Конституції України, організація та порядок діяльності.
9. Політичні партії, громадські організації, професійні спілки. Утворення та діяльність політичних партій та громадських організацій, згідно з Конституцією України.
10. Конституційні гарантії свободи вільного вираження поглядів, свободи совісті та мирних зібрань. Конституційні гарантії свободи пересування та політичних прав.

МОДУЛЬ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

1. Поняття фізичної особи. Цивільна правоздатність і дієздатність фізичної особи. Опіка та піклування. Органи опіки та піклування. Правочини, які вчиняються з дозволу органу опіки та піклування.
2. Поняття юридичної особи. Види і організаційно-правові форми юридичних осіб. Створення, реорганізація та ліквідація юридичної особи.
3. Види об'єктів цивільних прав. Поняття речі та їх класифікація. Поняття цінного паперу. Нематеріальні блага. Оборотоzдатність об'єктів цивільного права.
4. Поняття та види правочинів. Принцип свободи договору. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Форма правочину. Нотаріальне посвідчення правочину.
5. Недійсність правочину. Правові наслідки недійсності правочину. Момент недійсності правочину. Оспорюваний та нікчемний правочин. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними».
6. Поняття і підстави представництва. Види представництва. Правочини, які може вчинити представник. Довіреність.
7. Поняття строку та терміну у цивільному праві України. Визначення та обчислення строків. Поняття позовної давності. Загальна та спеціальна позовна давність. Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
8. Поняття і види особистих немайнових прав. Спростування недостовірної інформації. Право на відшкодування майнової та моральної шкоди. Судовий захист особистих немайнових прав.
9. Право на повагу до гідності та честі, недоторканності, ділової репутації. Відповідальність за порушення цих прав. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи».

10. Поняття права власності. Зміст права власності. Форми права власності в Україні. Підстави набуття та припинення права власності. Набувальна давність. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах за позовами про захист права приватної власності».
11. Поняття права інтелектуальної власності. Суб'єкти і об'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності.
12. Поняття зобов'язання та підстави його виникнення. Сторони у зобов'язанні. Заміна сторони у зобов'язанні. Загальні умови виконання зобов'язання. Підстави припинення зобов'язання.
13. Види забезпечення виконання зобов'язання. Форма правочину щодо забезпечення виконання зобов'язання. Загальні умови забезпечення виконання зобов'язань. Правові наслідки порушення зобов'язань.
14. Поняття та види договору. Свобода договору. Зміст договору. Істотні умови договору. Порядок розірвання або зміни договору. Правові наслідки розірвання або зміни договору.
15. Поняття спадкування. Види спадкування. Склад спадщини. Спадкування за заповітом. Тлумачення заповіту. Виконання заповіту. Недійсність заповіту. Спадковий договір. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про спадкування».

МОДУЛЬ 4. ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

1. Поняття та система цивільного процесуального права.
2. Принципи цивільного судочинства.
3. Характеристика суду як суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин.
4. Склад учасників справи. Процесуальні права та обов'язки учасників справи.
5. Позовна заява та особливості її подання до суду.
6. Поняття, види представництва у судовому процесі.
7. Склад та процесуальний статус інших учасників судового процесу.
8. Характеристика цивільної юрисдикції.
9. Характеристика доказів та доказування в цивільному процесі.
10. Характеристика процесуальних строків.
11. Підготовче провадження та його особливості врегулювання спору за участі судді.
12. Зупинення і закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду.
13. Характеристика заходів процесуального примусу.
14. Характеристика позовного провадження.
15. Характеристика наказного провадження.
16. Характеристика окремого провадження.
17. Характеристика перегляду судових рішень в апеляційному та касаційному порядку.
18. Особливості розгляду справ у порядку спрощеного провадження.
19. Характеристика визнання та виконання рішень іноземних судів.

20. Особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування.
21. Особливості провадження у справах за участі іноземних осіб.
22. Судова практика та судові прецеденти в цивільному процесі України.

МОДУЛЬ 5. ЗАКОНОДАВСТВО ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

1. Адміністративне правопорушення і адміністративна відповідальність. Відмежування адміністративного правопорушення від кримінального правопорушення. Правова допомога в адміністративних справах.
2. Адміністративне стягнення, його види. Накладення адміністративного стягнення. Строки накладення адміністративного стягнення.
3. Адміністративна юрисдикція. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення. Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
4. Поняття провадження у справах про адміністративне правопорушення та його стадії.
5. Протокол про адміністративне правопорушення. Робота адвоката з протоколом про адміністративне правопорушення при наданні правової допомоги.
6. Адміністративне затримання. Органи, які правомочні його здійснювати. Строки затримання. Відмежування від адміністративного арешту та затримання і арешту за кримінальним процесуальним законодавством. Застосування примусу та вогнепальної зброї при затриманнях. Закон України «Про національну поліцію». Ведення адвокатом справ, пов'язаних з адміністративним затриманням.
7. Особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів уповноваженими органами.
8. Розгляд справ про адміністративне правопорушення. Особи, які беруть участь у провадженні в справах про адміністративне правопорушення. Участь адвоката у таких справах.
9. Постанова в справі про адміністративне правопорушення, її оскарження, роль у цьому адвоката. Судова практика.
10. Судовий розгляд адміністративної справи. Судові рішення, порядок і строки їх оскарження. Перегляд судових рішень Верховним Судом України та за нововиявленими обставинами. Виконання судових рішень в адміністративних справах. Робота адвоката на цих стадіях адміністративного процесу. Судова практика.

Критерії оцінювання якості знань осіб, що вступають до аспірантури зі спеціальності 081 Право на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

Підсумкові оцінки			Критерії оцінювання знань
1	2	3	4
А «Відмінно»	Відмінно	180-200	Вступник до аспірантури виявив всебічні,

			систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності;
В «Дуже добре»	Дуже добре	164-179	Вступник до аспірантури демонструє знання правових понять і категорій та взаємозв'язку між ними; демонструє знання назв і змісту нормативно- правових актів; демонструє знання та вірно розуміння змісту правових норм, їх характерних рис та особливостей; демонструє вміння давати змістовний та логічний аналіз правових норм; демонструє здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.
С «Добре»	Добре	140-163	Вступник до аспірантури виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності. виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їхнє значення для подальшої професійної діяльності. Тим не менше присутні недостатня повнота, незначні неточності чи прогалини при викладенні того чи іншого аспекту питання; містяться посилання не на всі основні нормативно-правові акти, що регулюють відповідні правовідносини, або ж їх назви та дати прийняття вказані з помилками; логіко-фактологічне обґрунтування містить певні прогалини або неточності.

D «Задовільно»	Задовільно	120-139	Вступник до аспірантури виявив знання навчального матеріалу дисципліни у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, принципів, які може усунути самостійно.
E «Достатньо»	Достатньо	100-119	Вступник до аспірантури виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності. Зміст відповіді свідчить про прогалини у знаннях з відповідного питання або ж про невірне розуміння окремих аспектів поставленого питання; відповідь не містить взагалі, або має лише загальні посилання на відповідні джерела правового регулювання; у роботі багато грубих орфографічних помилок.
FХ «Незадовільно»	Незадовільно	45-99	Вступник до аспірантури має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою навчань.
F «Незадовільно»	Незадовільно	0-44	Вступник до аспірантури не мав знань зі значної частини навчального матеріалу; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

**Література для підготовки до вступу зі спеціальності
081 Право
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти**

МОДУЛЬ 1. ЕКОЛОГІЧНЕ ТА ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

1. Екологічне право: підручник / [А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, А.К. Соколова та ін.] ; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2019. 552 с.
2. Екологічне право України. Особлива частина: навчальний посібник / за ред. О.М. Шуміло. ЦУЛ, 2017. 432 с.
3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» / Н. Р. Малишева, М.І. Єрофеев. Харків: Право, 2017. 416 с.
4. Екологічне право України : навчальний посібник / за ред. проф. І.І. Каракаша, д.ю.н. Т.Є. Харитонової, к.ю.н. А.І. Черемнової; вид. 1-е. Одеса : Гельветика, 2018. 408с
5. Екологічне право України: підручник / за ред. А.П. Гетьмана. Х. : Право, 2018 552 с.

6. Природноресурсове право України : навч. посіб. / за ред. Каракаша І.І. та Харитонові Т.Є. – Вид. 2-ге, доповн. і переробл. – Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2018. 566 с.
7. 8. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар / За заг. ред. Курила В.І. – К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с.
9. Піддубний О.Ю. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні. Колективна монографія – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 722 с.
10. Стрельник В. В., Чурилова Т. М. Правове регулювання поведження з безпритульними тваринами в Україні. Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Union : Collective monograph. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2020. P. 2. P.1093-1107.

МОДУЛЬ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

1. Конституція України, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Конституційне право України: навчальний посібник для підготовки до ЗНО / Т. М. Слінько [та ін.]. Харків: Право, 2019. 292 с.
3. Конституційне право України: посібник для підготовки до іспитів / Ю. Г. Барабаш [та ін.]. Харків: Право, 2018. 390 с.
4. Актуальні проблеми конституційного права України : підручник / ред. А. Ю. Олійник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 554 с.
5. Совгіря О.В Конституційне право України: повний курс: навчальний посібник / О.В. Совгіря, Н.Г. Шукліна. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 554с.
6. Пересада О.М. Конституційне право України : навч. посіб. в таблицях та схемах / О.М. Пересада; М-во внутр. справ України, Донец. юрид. ін-т. Київ: Дакор, 2020. 247с.
7. Конституційне право: підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. Київ: ВАІТЕ, 2021. 528 с.
8. Конституційне право України : підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін. ; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків : Право, 2020. 592 с.
9. Савчин М.В. Порівняльне конституційне право: навч. Посібник / Михайло Савчин ; М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т, Юрид. ф-т, НДІ порівнял. публ. права та міжнар. права. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 327 с.
10. Конституційне право України: підручник / Алмаші І. М. та ін. ; уклад. В. В. Берч. Ужгород. нац. ун-т, Юрид. ф-т, Каф. конституц. права та порівнял. правознавства. Ужгород: Рік-У, 2020. 500 с.
11. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І Козюбри. / Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. – К.: Ваіте, 2021. 528 с.
12. Конституційне право України : навчально-методичний посібник з тестовими завданнями для перевірки знання Конституції України (для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання) / А. В. Марущак, Н. В. Мішина, У. О. Олексій, І. В. Глиняний . Чернівці, 2021. 73 с.

МОДУЛЬ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

1. Цивільний кодекс України, Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Цивільне право України посібник для підготовки до ЗНО / за ред. проф. Є. О. Харитонова, І. В. Давидової. 2021. 388 с.
3. Цивільне право України. Т. 1: підручник / ред.: Г. Б. Яновицька, В. О. Кучер. - Львів : "Новий світ - 2000", 2020. - 444 с.
4. Цивільне право України. Т. 2: підручник / ред.: Г. Б. Яновицька, В. О. Кучер. - Львів : "Новий світ - 2000", 2020. - 428 с.
5. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: станом на 5 вересня 2017 року / ред. В. І. Бобрик. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 786 с.
6. Кваліфікаційний (адвокатський) іспит: У 17 кн. Кн. 5. Цивільне право: навчальний посібник для осіб, які виявили бажання стати адвокатом / Р. О. Стефанчук [та ін.] ; ред.: О. Д. Святоцький, Р. О. Стефанчук, О. М. Дроздова. - Київ : Видавничий дім "Ін Юре", 2017. - 150 с.

МОДУЛЬ 4. ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС УКРАЇНИ

1. Цивільний процесуальний кодекс України, Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004 № 1618-IV – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
2. Цивільне процесуальне право України навч. пос. / За ред. Голубевої Н.Ю. 2021. 516 с.
3. Цивільний процес: навчальний посібник / К. В. Гусаров [та ін.]. Харків: Право, 2020. 390 с.
4. Актуальні питання цивільного захисту навч. пос. / Дубінін В.А., Ізотов В.І., Ляшенко В.В., Маркіна Л.М., Савіна О.Ю., Штейн П.В. 2020. 464 с.
5. Цивільне процесуальне право України: підручник. Вид.2-ге, переробл. та допов. : у 2 т. / за загальною ред. д.ю.н., професора, академіка М.М. Ясинка. Київ: Алерта, 2021.
6. Кваліфікаційний (адвокатський) іспит: навч. посібник для осіб, які виявили бажання стати адвокатом : у 17 кн. / за наук. ред.. О.Д. Святоцького (та ін..) К. Ін Юре, 2017 .
7. Теорія доказового права: науково-практичний посібник (монографія); за заг. ред. д. ю.н., проф., акад. Академії наук Вищої школи України М. М. Ясинка. Київ: Алерта, 2021. 426 с
8. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар. за заг. ред. д. ю.н., професора, академіка Академії наук вищої школи України М. М. Ясинка. Київ.: Алерта. 2018 р. 650 с.
9. Цивільний процес. Ч. 1 [Електронний ресурс]: конспект лекцій для студентів спеціальності 081 "Право" та "Правознавство" СО "Бакалавр" / укл.: М. М. Ясинок, Ю. О. Котвяковський. Суми : СНАУ, 2019.
10. Цивільний процес. Ч. 2 [Електронний ресурс]: конспект лекцій для студентів спеціальності 081 "Право" та "Правознавство" СО "Бакалавр" / укл.: М. М. Ясинок, Ю. О. Котвяковський. Суми : СНАУ, 2019.

МОДУЛЬ 5. ЗАКОНОДАВСТВО ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/80731-10>
2. Кодекс адміністративного судочинства України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Адміністративне право України. Повний курс. Видання 4 : підручник / Галуцько В.В. 2021. 656 с.
4. Адміністративне право: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Законодавство станом на 1 грудня 2019 р. / Ю. П. Битяк [та ін.]. Харків: Право, 2020. 192 с.
5. Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні: посібник для підготовки до ЗНО / НЮУ ім. Я. Мудрого ; ред. Н. Б. Писаренко. - Харків: Право, 2019. 190 с.
6. Мельник, Р.С. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях: навчальний посібник / Р. С. Мельник ; КНУ ім Т. Шевченка. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 308 с.
7. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар. За заг. ред. д. ю.н., професора, академіка Академії наук вищої школи України М. М. Ясинка. Київ.: Алерта. 2018 р. 522 с.
8. Адміністративне судочинство [Електронний ресурс]: конспект лекцій для студентів спеціальності 081 "Право" та "Правознавство" СО "Бакалавр" повного та скороченого терміну навчання / укл. Ю. А. Джепа. Суми: СНАУ, 2019.
9. Кваліфікаційний (адвокатський) іспит: У 17 кн. Кн. 13. Законодавство про адміністративні правопорушення та адміністративне судочинство: навчальний посібник для осіб, які виявили бажання стати адвокатом / Т. О. Коломоець [та ін.]; наук. ред.: О. Д. Святоцький, Р. О. Стефанчук, О. М. Дроздов. Київ : Видавничий Дім "Ін Юре", 2017. 304 с.

Гарант програми

д.ю.н., професор,

завідувач кафедри адміністративного

та інформаційного права

І.В. Арістова